

jiné generace, jiné kulturnější vrstvy; po jejím slovníku poznal jsi, že máš před sebou představitelku odcházejícího romantismu, ale po jejím srdci, po jejím citění, po jejích činech viděl jsi, že jsi se setkal se vzácným člověkem, s ušlechtilou čestnou duší, které není stárnutí a překonání časovými proudy a směry. Slečna Slavinová měla opravdový smysl umělecký a starožitnický a sebrala s nevšední láskou a pietou řadu krásných a cenných věcí uměleckých; měla mimo jiné práce Josefa i Quidona Mánesa, Amalie Mánesové, Antonína Chittussiho, Julia Mařáka, pěkné porcelány a skla, celý autentický interiér J. E. Purkyně (v něm klavír kdysi Tomáškův) a j. Sbírkami svými obmyslila zvěčnělá slečna *Moderní galerii, Museum Náprstkovo, Národní divadlo, Museum zemské.*

† Leo Berg

V Charlottenburce u Berlína zemřel 13. července [1908] ve věku 46 let moderní kritik a essayista německý *Leo Berg*. Berg byl z průkopníků moderního citění a nazírání v německé literatuře, do níž vnesl nejen podnět myšlenkový. Jeho ponětí naturalismu v osmdesátých letech odchylovalo se značně od běžného nazírání dogmatického; později propagoval filosofický individualism a byl z prvních, kdož upozornili na vnitřní příbuzenství Hebblova a Ibsenova. Z knih jeho stájte zde: *Der Naturalismus* (části byly přeloženy kdysi v Literárních listech), *Der Uebermensch in der modernen Literatur* a sebrané studie a essaye *Aus der Zeit — gegen die Zeit*. Redigoval sbírku monografií Kulturprobleme der Gegenwart.

† Walter Leistikow

V Berlíně zemřel 25. července [1908] ve věku 42 let Walter Leistikow, spoluzakladatel berlínské Secese a přední z moderních krajinářů německých. Leistikow má pevnou slávu v Německu jako klasický malíř užšího i širšího okolí berlínské, Grunewaldu i Marky braniborské; dovedl vidět s vnitřní typičností tesknou severoněmeckou krajinu písečnou a jezerní, přiclouženou modře černým slunečníkem svého typického stromu, borovice. Walter Leistikow byl v mnohém směru typický reprezentant moderního berlínské umělectví, duch ukázněný do přesné věcnosti, vytěžující zvolna indukční skoro prací všechny své vnitřní možnosti, statečný ve své zamklé a oddané účtě k přírodě i práci, odvrácený od každé fráze a libivé pohodlnosti, nepřítel divadelního pathosu i rozmáchlého siláctví. Z poslední doby jeho viděl jsem i motivy krkonošské, podané nevšedním malířským zorem i výrazem, na něž se nesnadno zapomíná. V letošní výstavě berlínské Secese má Slunce v lese, Tyrolské vrchy v zimě a Jeskyně Catullovy.

Architekt Josef Olbrich

zemřel v Düsseldorfě 8. srpna [1908] ve věku 41 let. Olbrich byl rodák opavský; studoval na vídeňské akademii u Hasenauera, cestoval a pracoval pak nějaký čas v atelieru Otty Wagnera, hlavně na projektu městské dráhy vídeňské. Na podzim 1898 postavil na t. zv. Naschmarktě výstavní budovu Secese, která byla dlouho

terčem hrubého vtipu vídeňského. Budova Secese jest sice dílo na dobu svého vzniku i mládí svého tvůrce velmi zajímavé, ale ovšem nevykvašené a plné strusek ještě — Olbrich sám překonal ji v pozdějším svém vývoji velmi rozhodně. R. 1899 povolán byl Olbrich velkovévodou hessenským do Darmstadtu a postaven v čelo celé kolonie umělecké, která měla fešit řadu moderních architektonických i umělecko-průmyslových úkolů, a byl tu nadán hmotnými prostředky a možnostmi jistě záviděníhodnými a také až sdostatek záviděnými mnohým jeho soudruhům. První umělecká výstava darmstadtská založila, lze tak říci, evropskou slávu Olbrichovu a vynesla mu spoustu prací i mimo Německo. Obchodní dům Tietzův a výstavní síň a svatební věž v Düsseldorfě jsou poslední jeho veliké práce. Olbrich byl mnohostranný talent, měkký, pružný, vášnivý, citlivý a výbojný duch smělého, ale bezpečného vkusu a bohaté, jaksí úponkovité vynalézavosti. Silou jeho nebyla tak zákonná typičnost jako lyrický dar gracie a vkusu a básnické kouzlo; moderní Vídeňané viděli v něm umělce svého duševního klimatu. Neobmezoval se na architekturu, navrhoval i nábytek, koberce, vázy, skla, celé interiéry.

V. A. Jung, básník a feuilletonista český

dovržil 8. srpna [1908] padesátku svého života, který měl odvahu žít po svém a na vlastní vrub a který vedl mimo vyšlapanou cestu českého literátství. Vystudoval gymnasium v rodném městě Rychnově nad Kněžnou a filosofii v Praze, obrátil se r. 1882 do Ameriky, kde prožil osmnáct let života, rozlitého do širších břehů, než na jaké jsme u nás zvyklí. Vrátil se do Čech, učil na Obchodní akademii pražské, později byl redaktorem Času; nyní jest profesorem obchodní akademie v Plzni. První verše své tisknul Jung v Sládkově Lumíru 1877 a v Almanachu Máje t. r., první překlady jeho z Lermontova přinesly Květy t. r. Jung jest znám širší veřejnosti literární jako klasický básník-překladatel velikých eposů ruských a anglických, Puškinova *Evžena Oněgina* a Byronova *Dona Juana*; překlady Jungovy jsou dílem opravdového básníka, který se vžil-vcítil ve svou předlohu, v celou její inspiraci, stylový ráz i všechny výrazové zvláštnosti a traduje její hodnoty citové i formové s vášnivou oddaností i vzletem ducha opravdu tvořivého. Méně známy, ačkoliv neprávem, jsou jeho cestopisné feuilletonní práce *Půl roku v carské říši* a *Rodina Petra Běla*; Jung jest tu originelní pozorovatel i šťastný vypravovatel živého, třebaš drsného slova, člověk svých myšlenek i citů, který i tu jde svou zvláštní neshlapanou stezkou. Vedle toho má Jung ještě řadu povídek a črt feuilletonních, posud nesebraných v knihu, a řadu drobných básní (posléze tištěných v Besedách Času r. 1901); výběr z nich jest dlužen Jung nám i sobě. Činnost jeho doplňuje ještě řada překladů z Wilda, Whitmana, Ruskina, Turgeněva a Otwayova tragedie *Osvobození Benátek*, pak filologické práce: veliký Slovník anglicko-český a Anglická mluvnice. Přítel Jungův, p. Lázňovský, sděluje mně, že Jung chystá se k větším původním dílům literárním; buď přán mu k nim všecken zdar.

Spisovatel Václav Vlček

zemřel na Královských Vinohradech dne 17. srpna [1908] ve věku 69 let. Poměr náš k Vlčkovu byl příliš věcný a umělecky zásadní, aby mohl býti nějak změněn jeho

smrtí; proto stůj zde náš klidný a cele zdůvodněný soud literární, jak se vytvořil v nás pečlivým studiem jeho díla literárního i důkladným poznáním jeho činnosti. Vlček zanechává po sobě práci objemnou a rozlehlou, ale praneprátrného významu literárního, uměleckého, básnického a myslitelského. Jako romanopisec pracoval šablonami, přejímanými většinou z pseudoidealistického románu německého; tvůrčí jeho síla umělecká byla nevalná a Vlček zakrýval tento věčný nedostatek tendencí vlasteneckou, žel, velmi povrchní. Takového rázu jsou hojně čtené jeho romány *Zlato v ohni*, *Samohrady*, *Setník Halaburd*, *Černé jezero*. Později psal Vlček díla memoirová a autobiografická v románovém nebo povídkovém rámci, často úmorně a prázdne povídává, *V rodném hnízdě*, *V budečské škole*, *Druhové z mládeži*, *Sněhy a ledy*. Dostí početné jest i jeho dílo dramatické, ale význam jeho básnický jest dočista negativní; Vlček nebyl ani básníkem, ani tvůrcem charakterů a duší; poněvadž však snažil se zachovávat vnějškovou dramatickou „pravdivost“, stačilo již, aby byla čítána jeho díla na středních školách a aby jeho *Milada* byla některými učiteli pokládána za vzornou tragedii. Jako publicista byl nesamostatný, ale přesvědčený a kdysi i přesvědčující parafrázér různých *loci communes*. Vlček bývá označován svým smýšlením i svou osobností konservativcem a v tom bývá hledán rozpor mezi ním a mladší generací českou. Není to však pravda; Vlček konservativcem — důsledným a důsažným konservativcem metodou a soustavou — nebyl a konservatism nebyl by to, co by jej odcizilo mladší generaci, jež dovedla milovat a uctívat nejednoho krajního konservativce cizího i domácího, u nichž konservatism byl opravdovou nutností celé osobnosti a metodou filosofickou. Co odcizilo Vlčka mladší generaci, byl prostě jeho charakter *základně protibásnický a utilitaristický*, bez každého hlubšího myslitelského posvěcení. Tímto směrem byla vedena i revue *Osvěta*, kterou založil Vlček r. 1871; *Osvěta* měla v některých dobách jakýsi význam pro naši literaturu naukovou, ale neměla skoro žádného významu pro vývoj poesie a krásného umění slovesného a ke kulturním silám a hodnotám doby nenalezla nikdy vlastního a rozhodného poměru.

Prof. František Krejčí

narodil 21. srpna [1908] padesát let svého života. Nejsem kompetentní, abych ocenil jeho značné dílo vědecké a odborné; vědecká vzpomínka má platit zde autoru pěkných knih *O filosofii přítomnosti* a *Svoboda vůle a mravnost*, z nichž mluví silně cítěním kulturní a vane duch filosofie opravdu mužné a statečné.

Básník Vladimír Houdek

zemřel 28. srpna [1908] ve věku 38 let v pražském ústavě choromyslných, kdež byl internován přes šest let. Vladimír Houdek jest autorem dvou lyrických sbírek veršových, *Vykvelly bliny* a *V pavučinách nervů*. Není třeba přeceňovati, jak již se stalo v mnoha listech, básnického významu těchto knížek, aby člověku bylo líto ztráty Houdkovy i ukrutného osudu, který postihl tohoto upřímného a poctivého člověka, nedopřáv mu ani času k uměleckému uzrání. Verše Houdkovy jsou zakažené mnohým rmutným pramenem osobního trudu a utrpení; brutalitu mate si

básník osudným omylem často se silou; většinou schází také vnitřní zpěvná melodie, ten souvislý proud milostné něhy a předpokládajícího žáru, který činí teprve z veršovce básníka. Přesto jest zvláště v první knížce Houdkově několik milých čísel, a to tam, kde Houdek zůstal v mezích své vlohly a podával prostě, třebaš přikřve, po impresionisticku dojmy, kterými na něho útočil život málo šetrný a málo vyběravý ve svých zbraních. V druhé knize odvážil se Houdek na témata náboženských a dějinných meditací, na něž nestačil a která nedovedl vyvésti z rudimentárního a chaotického stavu pouhých křečovitých záchvatů vztekly revolty nebo blasfemie.

Lev Nikolajevič Tolstoj

dosahuje v těchto dnech [9. září 1908] osmdesátého roku a poskytuje tím celému vzdělanému světu příležitost k vědeckým vzpomínkám. Mně jest Tolstoj nejprve velikým básníkem a umělcem-psychologem, tvůrcem největšího románového eposu devatenáctého stol., *Vojny a míru*, a teprve potom moralistou a propagátorem nábožensko mravních idejí; šla-li druhá činnost jeho do šířky, první došla hloubky; blížil-li se druhé období jeho žurnalismu, někdy velmi jednostrannému (*Co jest umění?* a *Shakespeare*), dostoupil v prvním tvůrčí síly a velikosti, jaká jen zřídka byla přána smrtelníkům. Tolstého zor i názor zužoval se od tohoto obdivuhodného díla přes *Annou Kareninu* ke *Kreutzerově sonátě* a *Vládě tmy*, až dospěl jeho posledních traktátů nábožensko politických, v nichž jeví se jako *etický anarchista křesťanský*; prvek etického anarchismu, jakési pasivní resistance proti společnosti, státu a jejím zřízením, jest jistě podstatnou součástíou prvního křesťanství a Tolstoj dovolává se ho jistě ne neprávem; proti všemu oficiálnímu církevnímu křesťanství má Tolstoj pravdu úplnou. Tolstoj jako druhý Rousseau nevěří v civilizaci ani v kulturu, mezi nimiž neliší ani ve svém utilitarismu. Ruku v ruce s tím jde u Tolstého poslední doby nechuť ke vší poesii a ke všemu *umění* slovesnému; včtyř nedávno prohlásil kterémusi dotazovateli rytmus ve verši za cosi nepřirozeného a poesii za zbytečnost! (Jako by všecken život, všechno dění vesměrné, ano i všechna práce nebyla řízena rytmem! Kráčí-li oráč za pluhem, vesluje-li rybář na bárce — i oni pracují rytmičky; rytmus jejich práce i rytmus básně, obojí jest řízeno touž měrou: dechem lidské hrudi a tepem lidského srdce!) Hlubokou kritiku díla Tolstého se stanoviska uměleckého i kulturního obsahuje kniha *Merežkovského Dostojevského a Tolstoj*; taktně a šetrně ve výraze, jest silná ve věci; byl bych rád, kdybych uviděl brzy její český překlad.

Literární historik Antonín Truhlář

zemřel 10. září [1908] ve věku 58 let. Antonín Truhlář věnoval všechnu svou houževnatou píli a oddanou lásku sběratelství i studiu humanistického písemnictví v Čechách, ale přes tuto dlouholetou práci nese-psal přece vlastní pragmatické historie českého humanismu, nýbrž spokojil se popisným dílem, slovníkově uspořádaným, *Rukojetě k dějinám latinského písemnictví v Čechách*, jejíž 1. díl vyšel